

Migránsok az idősgondozásban

Turai Tünde
MTA Néprajzi Kutatóintézet

Támogatás: OTKA 76236

Kutatás bemutatása

- Három pólus elemzése
  - Magyarországon gondozást végző külföldiek (erdélyiek, kárpátaljaiak)
  - Külföldön gondozást vállaló magyarországiak
  - Migráns gondozót alkalmazó magyarországi családok (Széman Zsuzsa)
- Terepmunka
  - Kibocsátó közeg: közösség és család
  - Befogadó közeg: közösség és család
- Kutatás időbeli lefutása:
  - 2009. április – 2011. március

Kutatás relevanciája

- Felerősödött a női migráció (idősebb korosztályok is)
- Társadalompolitikai kérdések
  - idős generációs számarányának növekedése
  - családok terheltsége, gondozói feladatkör ellátásának nehézségei, nyugdíjkorhatár emelkedése
  - szociális ellátórendszer hiányosságai
  - látens, illegális migráció láthatóvá tétele
  - kibocsátó közösségben előidézett problémák (család, közösség, szociális rendszer)

Munkavállalás formái

- Alkalmi (helyettesítés, időszaki kiegészítés, krízishelyzet, ünnepi alkalmak)
- Csak nappali felügyelet (mellékállás)
- Rendszeres váltás (2 hét, 4 hét, 6 hét)
- Rendszeretlen váltás (kárpótlajaiak)
- Állandó gondozás (fizetés, eltartásos szerződés)

Külföldi gondozásvállalás okai

(1) Anyagi okok

- munkanélküliség
- későközépkorúak munkahelyvesztése
- korai nyugdíjazás
- jövedelem (fizetés, nyugdíj) elégtelensége
- alkalmi pénzszerzési lehetőség
- lakásvásárlás (saját részre vagy gyerekeknek)
- külföldön ugyanazt a munkát jobban megfizetik

Néhány példa:

- munkanélküliség, korai kiesés a munkaerőpiacról

„53 éves voltam, 54 éves. Otthon munkahelyet nem kaptam sehol, na. És olyan sokan jártak ki! Mindenkinnek szóltam, akit ismertem, akivel találkoztam, hogyha tudnak egy helyet, akkor szóljanak, szívesen jönnek én ki.”

(Gyergyószentmiklós)

- alkalmi pénzszerzés:

*„Vagy mit tudom én... kicsit renoválni akarja a lakását, termopán ablakok, mit tudom én, akkor vállal egy ilyen munkát, alkalmat, és **akkor át tud billeni egy kicsit. Megéri!**”* (Gyergyószentmiklós)

- adósságok kifizetése, lakáshitel rendezése, sírhely megcsináltatása

■ Megélhetés

„Mindenki oda megy, ahol megélhetősége van. Itt is a kevés nyugdíjak mellett az ember pótol egy kis pénzt.” (Gyergyószentmiklós)

*„Anyagilag. Csak! Csak. Mer ez a minimálbér, amit kapunk?! Mert nekem is, tehát nincsen hivatalosan diplomám. De akinek van is, valami 50 lejjel több, vagy valami ilyesmi. Az... az zsebpénz, mondjam ezt. Ez van, kész, ebből nem lehet megélni.”
(Gyergyószentmiklós)*

- Anyagi gyarapodás / halmozás / presztízsjavak
  - Nemcsak a szegények és nélkülözők stratégiája
  - Pl. székiek, vistai, margittai asszisztens (lakás, nyaraló, autó, leszázalékolt, mégis két váltásban dolgozik)

(2) Családi okok

- rossz házasság (alkoholizmus)
- rossz viszony együtt élő anyóssal, apóssal
- „családegyesítés”: gyereke, férje, testvérei Magyarországon élnek
- gyerek taníttatása (egyetem)

Néhány példa

■ Rossz családi kapcsolatok

- alkalmi távollét

„Az nagyon jó, mert a munka az nagyon nagy mértékben gyógyítja az emberi lelket. Tehát a munkával úgy el tudja terelni, s az idő nagyon gyógyít, és a munkával pedig nem tud folyamatosan arra gondolni a problémáira, hanem kell koncentrálnon a munkára, és akkor így el tudja viselni.”
(Gyergyószentmiklós)

- tartós távollét (Magyarország, Izrael)
- Rossz viszony a férj szüleivel

„A másik pedig Kovásznán laknak, és ugyancsak Itáliába van, ő es egy öreg bácsit gondoz. Aszongya, nagyon jól van. Aszongya: Tudod, hogy vagyok? Sokkalta jobban vagyok, mind itthon. Én vagyok a háziasszony! Itthon egy kurva anyósom van, aszongya, nem tudok tőle azt csinálni, amit akarok, aszongya, itt én vagyok, azt mondja, minden: én főzök, én vásárolok, én takarítok, amit én akarok, azt főzök, nem szólnak bele, hogy mit csináljak, mikor a dógomat elvégzem, lefekszek, mikor szabad vagyok.”
(Madéfalva)

■ Gyerekek

„Miért jövök? A gyerekeim itt élnek, a testvérem '79-től itt él.” (Kárpátalja)

„De azért többször hangoztatta, tényleg, hogy azon túl, hogy ez neki munkalehetőség, és tényleg nagyon rendes, kedves családhoz került, ugyanakkor az is nagyon jó, elégtétel, örömforrás, hogy mi is itt vagyunk. Tehát ez is benne van azért. Így gyakrabban tud látni minket, nem hiányzunk annyira.” (Gyergyószentmiklós)

„A fiam akkor volt másodéves az egyetemen Kolozsváron, és hát Kolozsváron fenn kellett tartani egy lakást, Kolozsvárra utazni, oda-vissza... Tehát én kötelességemnek éreztem, hogy kimenjek dolgozni, ahol akkor pillanatnyilag Magyarországon megkaptam a háromszoros fizetést, mint itt.” (Margitta)

(3) Lelki problémák

- özvegység
- időskori depresszió
- feleslegesség-érzet
- unalom
- magány
- kalandvágy, világjárás-vágy

Néhány példa

„A férjem meghalt azelőtt egy évvel. ...Mert nekem van egy szál fiam, aki kint dolgozott... Budapesten volt akkor éppen, azelőtt egy hónappal kijött. Tehát ő úgy jött ki, hogy végleg. ...Igen, és valószínű ez is, hogy egyedül maradtam. Tehát egy év alatt egyedül maradtam.” (Gyergyószentmiklós)

„Legalább egy pár évre egy kicsit kimozdul az ember. Biztos, hogy dolgozni kell, de akkor is. Ez a monoton élet itt! Kicsit világot lát az ember, tapasztalatokat szerez. Nem? Sok mindent megtanul az ember, nyelvet is tanulhat, még ha idős is, ha nem is annyira jól, de csak megéri az ember magát, valahogy egy pár szót csak tanul.” (Margitta)

„én kikapcsolódtam! Hát nekem... Én reggel úgy dolgoztam, hogy érezzem, hogy valamit csinálok azért a pénzért.” (Csíkszereda)

„Ha úgy érzed még, hogy fontos vagy valahol, hogy tudsz még olyat csinálni, ami hasznos, akkor!” (Zilah)

Hogyha most még lehetősége lenne, és egészsége is lenne, akkor még 20 ezer forintért is kimenne, mert nem szereti a telet, hogy egyedül kell eltöltenie, és akkor jobb lenne, ha valahol lenne. (Naplórészlet, Margitta)

„otthon sokkal strapásabb az élet.” (Gyergyószentmiklós)

Célország

- Kárpátaljaiaknak
  - Magyarország
- Erdélyieknek
  - Magyarország (etnikai irány: tőkeszegények, családi feladatvállalásban jobban résztvevők, idősebbek)
  - Nyugat-Európa, USA (gazdasági irány)
  - Izrael (korábbi szociális háló)
- Magyarországiaknak
  - Nyugat-Európa, USA
  - Izrael

Hátország

- kiskorú gyerek

„Legelőször, amikor mentem, hat-hetedikes volt a lányom, és 9,40-es volt átlágmédiája, és egyből 8,40-re romlott, tehát a család megsínylette.” (Gyergyószentmiklós)

- beteg gyerek (fogyatékos, rákos)

- férj gondozói szerepe felerősödik
- rövidebb idejű munkavállalás vagy alkalmi (Zilah, Szék)

- beteg házastárs

- állami intézmények, gyerek segítsége (Margitta)

- idős szülő

- testvérek, szomszédok, szeretetkonyha

Ambivalenciák

- Társadalmi emelkedés, lecsúszás
- Cseléd vs családtag
- Gender szempontok
- Segítés vs áldozatok